

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

Indhold

Artikel: EU-Domstolens anvendelse af EMRK art. 8 i sag C-60/00, Carpenter - Af adjunkt Bassah Khalaf

Publikationer: Artikler og bøger

Nyt fra Juridisk Institut: Tilsagn fra Dreyers Fond, Bestyrelsesmedlem i Nordisk Kollegiums Støttefond, Netværksleder i international handel i JUC, Energiklagenævnet, Ph.d. afhandlinger, Nye tiltrædelser på Juridisk Institut

Efteruddannelse: Valgfag på kandidatordningen (tompladsordningen), skræddersyet efteruddannelse

Artikel

EU-Domstolens anvendelse af EMRK art. 8 i sag C-60/00, Carpenter

Af adjunkt Bassah Khalaf

Introduktion og tilrettelæggelse

Sag C-60/00, Carpenter omhandler tjenesteyderes ret til EU-familiesammenføring i en situation, hvor unionsborgeren ikke har været etableret i en anden medlemsstat og dermed betegnes som »stationær«, men derimod udøver en grænseoverskridende aktivitet på anden vis. Begrundelsen for denne familiesammenføringsret er, at EU-lovgiveren gennem forordninger, direktiver mv. har fundet det vigtigt at beskytte unionsborgeres familieliv for derved at fjerne hindringerne for udøvelse af unionsborgeres traktatsikrede grundrettigheder, bl.a. tjenesteyderes fri bevægelighed. EU-Domstolen (herefter »EUD«) henviste også til EMRK art. 8 i Carpenter. Det er dog ikke helt klart, hvorfor EUD inddrog denne bestemmelse. Man kunne være tilbøjelig til at udlede heraf, at EUD anvender bestemmelsen til at begrunde resultatet i Carpenter, da betingelsen om forudgående lovligt ophold ikke var opfyldt i sagen, hvilket var en betingelse for anvendelse af EU-retten på daværende tidspunkt. Kravet om forudgående ophold blev ophævet med sag C-127/08, Metock.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter »EMD«) behandler som udgangspunkt førstegangssager vedrørende familiesammenføring som et spørgsmål om udstrækningen af konventionsstaternes positive forpligtelser efter EMRK art. 8. EMD undlader derfor at gå ind i en prøvelse af, om betingelserne i EMRK art. 8, stk. 2, er opfyldt. I stedet foretages der en proportionalitetsafvejning af de individuelle interesser over for de statslige interesser. EMD vurderer konkret, om afgørelsen udgør et proportionalt indgreb i de involverede parter familiesliv. Retten til respekt for familielivet efter art. 8 indebærer efter EMD's faste praksis ikke, at staterne har en generel pligt til at respektere udlændinges valg af land, hvor de ønsker at bosætte sig sammen, hvilket blev fastslået i Gül mod Schweiz og Abdulaziz, Cabales og Balkandali mod UK.

Den foreliggende artikel, der er en viderebearbejdelse af et emne fra forfatterens ph.d.-afhandling, der blev forsvaret i aug. 2015, og som publiceres af Karnov i 2016, tager sigte på drøfte, om resultatet i Carpenter allerede følger af EMRK art. 8, hvilket EUD synes at lægge op til med sin henvisning til Boultif mod Schweiz (herefter Boultif), jf. præmis

NOTA BENE NOTA BENE NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

42 i Carpenter. For at undersøge dette vil artiklen sammenholde relevant EMD-praksis med omstændighederne i Carpenter. De tre sager fra EMD vil herefter blive sammenlignet med Carpenter.

De faktiske omstændigheder i Carpenter

Den filippinske statsborger Mary Carpenter fik i sept. 1994 tilladelse til at indrejse i UK som turist i seks måneder. Hun blev i UK efter periodens udløb og ansøgte ikke om forlængelse af visummet. I maj 1996 indgik hun ægteskab med den britiske statsborger Peter Carpenter. Hr. Carpenter drev en virksomhed etableret i UK, der solgte reklameplads i videnskabelige tidsskrifter og tilbød forskellige tjenesteydelser i forbindelse med administration og offentliggørelse af reklamer. En væsentlig del af virksomhedens forretninger drev han med annoncører i andre medlemsstater, ligesom han foretog forretningsrejser til andre medlemsstater. Fru Carpenter ansøgte om opholdstilladelse efter britisk ret i UK i sin egenskab af ægtefælle til en statsborger i denne medlemsstat. Hun fik afslag herpå, og de britiske myndigheder traf i stedet beslutning om at udvise hende til Filippinerne. I beslutningen blev hun opfordret til frivilligt at forlade UK. I modsat fald ville hun blive udvist med indrejseforbud, som hun ville være nødt til at få ophævet.

EUD konstaterede, at en adskillelse af Carpenter-parret ville få negative konsekvenser for deres familieliv og dermed også for betingelserne for hr. Carpenters udøvelse af en grundlæggende frihed. Under henvisning til sag C-370/90, Singh fandt EUD, at denne frihed ikke ville få fuld gennemslagskraft, hvis hr. Carpenter blev afholdt fra at udøve den som følge af de hindringer, der opstilles i hans hjemland for hans ægtefælles indrejse og ophold. I forlængelse heraf fastlag EUD under henvisning til EMRK art. 8 og afgørelsen i Boultif, at en udvisning af fru Carpenter ville udgøre en indgriben i hr. Carpenters udøvelse af sin ret til respekt for familielivet.

Om fru Carpenters ulovlige ophold blev det konstateret, at selv om hun havde overtrådt britisk lovgivning, havde hendes adfærd, siden hun ankom til UK, ikke givet anledning til at frygte, at hun i fremtiden ville udgøre en fare for den offentlige orden og sikkerhed. Hertil blev det noteret, at det desuden var ubestridt, at ægteskabet mellem parret var reelt, og at fru Carpenter fortsat levede et reelt familieliv i UK, idet hun bl.a. passede sin ægtefælles børn fra et tidligere ægteskab.

EMD-praksis om retten til ægtefællesammenføring pga. den herboendes særbørn

EMD's dom af 2. august 2001, Boultif mod Schweiz

Sagen omhandlede en algerier, der i 1992 indrejste i Schweiz på visum, hvor han i 1993 indgik ægteskab med en schweizisk kvinde og fik opholdstilladelse på baggrund af ægteskabet. I årene 1994-1995 blev han idømt to års fængsel for bl.a. røveri. Pga. afklaring af forskellige formelle spørgsmål påbegyndte han ikke sin afsoning før den 11. maj 1998. Cirka en uge senere afslog myndighederne at forlænge hans opholdstilladelse under henvisning til den begåede kriminalitet, og efter endt afsoning udrejste han i 2000 fra Schweiz.

EMD fandt, at afslaget på forlængelse af hans opholdstilladelse var i strid med proportionalitetsbetingelsen i EMRK art. 8, stk. 2. Herved lagde EMD særligt vægt på, at han på afgørelsestidspunktet for afslag på forlængelse kun udgjorde en meget begrænset trussel mod den offentlige sikkerhed, da han ikke havde begået kriminalitet siden 1994. Det spillede også ind, at han siden straffedommen havde uddannet sig og fået arbejde, og at det var praktisk umuligt for parret at udøve familielivet uden for Schweiz, da hustruen ikke talte arabisk og aldrig havde boet i Algeriet. Det gjorde ingen forskel, at hun talte fransk og derfor kunne kommunikere med sin svigerfamilie.

EMD's dom af 31. januar 2006, Sezen mod Holland

Sagen (herefter Sezen) vedrørte en tyrkisk mand, der havde fået ægtefællesammenføring i 1991 med en tyrkisk

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

kvinde bosat i Holland. Parret havde to fællesbørn født i hhv. 1990 og 1996. I 1993 blev han idømt fire års fængsel for betydelig narkotikakriminalitet. Der var på daværende tidspunkt ikke hjemmel i hollandsk ret til at udvise ham. I 1995 blev han prøveløsladt, hvor han flyttede ind hos ægtefællen og fik arbejde. Parret ophævede i en kort periode samlivet i 1995-1996. Efter hollandsk ret er samliv på fælles bopæl en løbende betingelse for opholdstilladelse på baggrund af ægteskab.

Han søgte i 1997 om forlængelse af sin opholdstilladelse, men fik afslag, særlig under henvisning til samlivsophævelsen og den tidligere begåede kriminalitet. Om kvinden og børnene anførte de hollandske myndigheder bl.a., at der ikke var uoverstigelige hindringer for, at de kunne følge ansøgeren til Tyrkiet. Alternativt kunne han indrejse i Holland på visum og besøge familien i.

EMD fandt, at afgørelsen var i strid med proportionalitetsbetingelsen i EMRK art. 8, stk. 2. Herved blev der lagt særligt vægt på, at der var forløbet fire år, fra han havde begået den alvorlige kriminalitet, til afgørelsen om afslag på forlængelse af opholdstilladelsen blev truffet, at han i denne periode havde fået en endnu stærkere tilknytning til Holland, og at han siden sin løsladelse havde haft fast arbejde og ikke havde begået ny kriminalitet. EMD lagde endvidere vægt på, at det ville indebære en radikal omvæltning for ægtefællen og de to børn, hvis de skulle følge med til Tyrkiet, da børnene var født og opvokset samt gik i skole i Holland, og da ægtefællen havde boet i Holland siden barndommen og ikke havde familiemedlemmer i Tyrkiet. EMD afviste Hollands argument om samvær under visumophold, under henvisning til, at manden boede sammen med sin familie.

EMD's dom af 31. oktober 2008, Darren Omoregie m.fl. mod Norge

Sagen (herefter Darren) vedrørte nigerianske Darren, der ansøgte om asyl i Norge i aug. 2001. I okt. 2001 mødte han sin norske kone. Parret flyttede sammen fem måneder senere. I maj 2002 blev han meddelt afslag på asyl i Norge, som han påklagede. Han fik processuelt ophold under sagsbehandlingen. I sept. 2002 blev parret forlovet. Dagen efter forlovelsen blev klagen over afslag på asyl stadfæstet. Han blev i denne forbindelse pålagt at forlade Norge senest den 30. sept. 2002. Den 1. okt. 2002 anmodede han om udsættelse af udrejsen, hvilket blev afvist.

Parret indgik ægteskab i feb. 2003, hvor Darren indgav ansøgning om familiesammenføring, som blev afslået i april 2003. I maj 2003 blev han anmodet om at udrejse af Norge frivilligt. Han påklagede afgørelsen om familiesammenføring og anmodede om udsættelse af udrejsefristen. Begge dele blev afvist af de norske myndigheder. I aug. 2003 blev der truffet afgørelse om udvisning af Darren med indrejseforbud i fem år. Han påklagede afgørelsen, og i okt. 2003 anmodede politiet ham om at forlade Norge. Hans klage over udvisningen blev afslået i juli 2004.

Oslo tingrett ophævede udvisningsafgørelsen i feb. 2005. Darren ansøgte herefter på ny om familiesammenføring. Borgarting lagmannsrett omgjorde dog i feb. 2006 Oslo tingsretts afgørelse. I juli 2006 blev familiesammenføringsansøgningen afslået, hvilket han påklagede. Parrets fællesbarn blev født i sept. 2006, og i okt. 2006 blev hans klage over familiesammenføringsafgørelsen afslået. Darren blev udsendt af Norge i marts 2007.

EMD bemærkede, at der på intet tidspunkt forud for parrets ægteskab kunne have været en berettiget forventning om, at Darren ville få tilladelse til at blive i Norge. Dertil blev det påpeget, at den senere udvikling i sagen bekræftede, at der ikke kunne være en sådan forventning.

EMD vurderede hans tilknytning til Nigeria var særligt stærk, og at tilknytningen til Norge var forholdsvis svag. I vurderingen blev der lagt vægt på, at han havde boet i Nigeria, siden han var et spædbarn, hvor han havde studeret på universitetet, og hvor han havde tre brødre, med hvem han stadig var i kontakt. Heroverfor blev der lagt vægt på, at hans ægtefælle og barn boede i Norge.

NOTA BENE NOTA BENE NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

Om hensynet til fællesbarnet fandt EMD, at barnet var i en tilpasningsdygtig alder. Det blev bemærket, at Darrens ægtefælle sandsynligvis ville opleve vanskeligheder og ulemper i forhold til at bosætte sig i Nigeria på trods af hendes erfaring fra en periode i et andet afrikansk land, Sydafrika, og det faktum, at engelsk også var det officielle sprog i Nigeria. Dog fandt EMD, at der ikke var uoverstigelige hindringer i vejen for, at familielivet kunne udøves i Nigeria.

Om udvisningsafgørelsen med indrejseforbud på fem år blev det påpeget, at afgørelsen var en administrativ sanktion, hvis formål var at sikre, at indvandrere ikke underminerede en effektiv gennemførelse af reglerne om kontrol med indvandringen. EMD fandt derfor, at Norge med rimelighed kunne antage, at indgrebet var »nødvendigt« i henhold til EMRK art. 8, stk. 2.

Var fru Carpenter berettiget til ægtefællesammenføring efter EMRK art. 8?

Der er flere sammenlignelige forhold mellem Carpenter, Boultif og Sezen. Fru Carpenter havde forud for udvisningsafgørelsen en indrejsetilladelse som turist i en periode på seks måneder. Hun indgik ægteskab med en britisk statsborger, der havde særbørn. Det fremgår ikke af sagen, om hr. Carpenter og særbørnene kunne tale filippinsk, eller om disse havde haft ophold i Filippinerne. Antages dette ikke at være tilfældet, kan det vurderes, at det ligesom for parret i Boultif og parret i Sezen ville indebære uoverstigelige hindringer for familien at flytte til den ansøgendes hjemland.

Til forskel fra Boultif havde parret i Sezen børn. EMD lagde i sagen betydelig vægt på den omvæltning, flytningen ville have for børnene, henset til deres tilknytning til Holland. Dette aspekt må også antages at spille en stor rolle i Carpenter. Det bør i den forbindelse bemærkes, at børnenes alder har afgørende betydning i forhold til, om EMD vurderer, at EMRK art. 8 er til hinder for at henvise børn til at opvokse i et land, der er dem mere eller mindre fremmed. Dette blev bl.a. fastslået i EMD's afgørelser af hhv. 22. juli 1999, Ajayi mod Storbritannien og 5. okt. 2004, Amara mod Holland. I sidstnævnte sag fastslog EMD, at et barn på 8 år er i en tilpasningsdygtig alder. I Carpenter er børnenes alder ikke oplyst, men såfremt de på det planlagte udsendelsestidspunkt var i en tilpasningsdygtig alder, ville dette tale imod en krænkelse af art. 8, jf. Darren.

Det bør i forlængelse heraf bemærkes, at det også kan være relevant at fremhæve hensynet til børnenes tarv i henhold til FN's børnekonvention. Det fremgår ikke af Carpenter, om hr. Carpenters børn havde samvær med deres mor. Netop dette forhold ville have stor betydning i forhold til børnekonventionens art. 3 og art. 9, stk. 1 og 3, hvorefter børn har ret til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv. Såfremt børnene i Carpenter havde samvær med deres mor, ville det praktisk talt nærmest være umuligt for børnene at opretholde regelmæssig personlig kontakt med hende, hvis de var nødsaget til at flytte med deres far og stedmor til Filippinerne pga. den geografiske afstand mellem Filippinerne og UK samt muligheden eller den manglende mulighed for besøg. Også EMD lægger vægt på opretholdelse af særbørns samvær med forældre, jf. Amara mod Holland.

Omvendt er der flere forhold, der adskiller Boultif og Sezen fra Carpenter. Omstændighederne vedrørende etablering af familielivet i Carpenter kan tale imod en krænkelse af EMRK art. 8, idet familielivet i Carpenter blev etableret på et tidspunkt, hvor fru Carpenter havde ulovligt ophold. Dette var også tilfældet i Darren, hvor det i overensstemmelse med fast retspraksis blev fastslået, at parret ikke kunne have haft en berettiget forventning om ret til ophold. Omvendt havde parret i Boultif en vis berettiget forventning om fortsat ophold, da parret allerede havde udøvet familieliv i Schweiz i en periode, hvor Boultif havde lovligt ophold.

Det kan herefter undre, at EUD henviste til Boultif, idet denne sag ikke umiddelbart virker oplagt. Troede EUD, at resultatet i Carpenter fulgte af Boultif? Eller henviste EUD blot til Boultif, fordi denne sag ligesom Carpenter drejer sig

NOTA BENE NOTA BENE NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

om ægtefællesammenføring, eller er der mon en helt tredje forklaring? Dette står uklart, eftersom Boultif forud for den begåede kriminalitet havde en opholdsret i Schweiz. Spørgsmålet var herefter, om denne kunne anses for bortfaldet under henvisning til det kriminelle forhold. Dette var ikke tilfældet i Carpenter, hvor spørgsmålet derimod var, om fru Carpenter havde krav på ophold på trods af sit ulovlige ophold.

EUD bemærkede om fru Carpenters ulovlige ophold i perioden efter udløbet af turistvisummet, at hendes adfærd, siden hun ankom til UK, ikke havde givet anledning til at frygte, at hun i fremtiden ville udgøre en fare for den offentlige orden og sikkerhed. EUD fastslog herefter, at en udvisning af fru Carpenter udgjorde et indgreb, der ikke stod i et rimeligt forhold til det forfulgte formål. I Darren synes EMD omvendt at tillægge ulovligt ophold stor betydning, jf. sagens præmis 56, hvor der tales om at forebygge kriminalitet. I Darren, der minder meget om Carpenter, blev det forhold, at parret havde et fællesbarn, og at ægtefællen ikke havde nogen tilknytning til ansøgerens hjemland ud over forholdet til ansøgeren, ikke anset for at medføre krænkelse af EMRK art. 8.

Som nævnt er børnenes alder i Carpenter ikke oplyst, og ej heller, om børnene havde samvær med deres biologiske mor. Såfremt børnene var i en tilpasningsdygtig alder og ikke havde samvær med deres biologiske mor, må EUD's vurdering af EMRK art. 8 i Carpenter anses for at være forskellig fra EMD's vurdering. Spørgsmålet er derfor, om anvendelsen af EMRK i Carpenter ikke i virkeligheden faldt mere gunstigt ud, end EMD's praksis gav belæg for.

EUD's vurdering af EMRK art. 8 i Carpenter kan også rejse spørgsmålet, om fortolkningen skal opfattes således, at der efter art. 8 er ret til familiesammenføring i tilfælde, hvor en udlænding har fået en udvisningsafgørelse på det tidspunkt, hvor den pågældende har indgået ægteskab med en unionsborger. Der vil næppe kunne svares bekræftende på dette, henset til bl.a. EMD's afgørelse af 6. juli 2006, Priya mod Danmark, hvor EMD ved proportionalitetsvurderingen lagde særlig vægt på, at parret etablerede og videreudviklede familielivet på et tidspunkt, hvor de ikke kunne have en berettiget forventning om at kunne udøve familielivet i Danmark.

Den mest oplagte konklusion synes at være, at EUD's anvendelse af EMRK i Carpenter gav sig udslag i et gunstigere resultat, end der var belæg for i EMD-praksis, hvorfor det må antages, at EUD »overopfyldte« art. 8. Det betyder dermed også, at kun EU-medlemsstater har en skærpet forpligtelse i så henseende, idet konventionsstater, der ikke er en del af EU-samarbejdet, ikke skal respektere denne forpligtelse.

Litteratur

- Peer Lorenzen m.fl., Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer (art. 1-9) 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2011
- Jonas Christoffersen & Mikael Rask Madsen (red.), Menneskerettighedsdomstolen – 50 års samspil med dansk ret og politik, Thomson Reuters 2009.
- Louise Halleskov Storgaard, Artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og familiesammenføring med børn, EU-Ret & Menneskeret 2006, nr. 5, s. 264-278.
- Thomas Gammeltoft-Hansen m.fl. (red.), Protecting The Rights of Others, Festskrift til Jens Vedsted-Hansen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2013.
- Peter Starup, Hvilket råderum efterlader EMRK art. 8 og 14 Danmark med på ægtefællesammenføringsområdet?, Issue 6, EU-ret & Menneskeret 2014, s. 356-377.
- Morten P. Broberg (red) Nina Holst-Christensen (red), EU-domme med bemærkninger og spørgsmål, 6. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2014.

Publikationer

Artikler mv.

Bent Ole Gram Mortensen har sammen med Vibe Ulfbeck og Lone Wandahl Mouyal udgivet "Koncessioner I Grønland – Grønlands interesser og virksomhedens ansvar og beskyttelse" i Erhvervsjuridisk Tidsskrift, nr. 2, s. 101-109, 2015.

Bent Ole Gram Mortensen har udgivet "Offentlighed om offentligt ejede virksomheder i Danmark" i Nordisk Administrativt Tidsskrift (NAT), 1/2015, ISSN 0029-1285, s. 5-23, 2015.

Camilla Hørby Jensen har sammen med Vibe Thimgaard Knoop udgivet "Ændring af reglerne om fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for den erhvervsdrivendes forretningssted - udvidelse eller indskrænkning af forbrugerbeskyttelsen?" til UFR, U.2015B.273, 2015.

Camilla Hørby Jensen har udgivet "UfR 2014.3499 H – et tilbageslag for passivitetslæren" i Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 3, s. 257-260, 2015.

Emily Hartz har sammen med Carsten Fogh Nielsen udgivet "From conditions of equality to demands of justice: equal freedom, motivation and justification in Hobbes, Rousseau and Rawls" i Critical Review of International Social and Political Philosophy, vol. 18, nr. 1, s. 7-25, 2015.

Henning Bang Fuglsang Madsen Sørensen har udgivet "EU's tiltræden for EMRK – et sisyfosarbejde?" i Juristen, nr. 2, s. 69-79, 2015.

Inge Langhave Jeppesen har udgivet "Udvalgte domme, kendelser og afgørelser, Renter, henstand og periodisering; Driftsomkostninger, indkomsterhvervelse og interesseforbundne parter; Beskatning efter lagerprincippet, ekstraordinær genoptagelse og skatteforvaltningslovens bestemmelser om primo- og ultimoreguleringer" i S R – Skat, nr. 3, s. 85-96, 2015.

Inge Langhave Jeppesen har udgivet "Udvalgte domme, kendelser og afgørelser: Virksomhedsordningen, sikkerhedsstillelse og beløb overført til virksomhedsejeren" i S R – Skat, nr. 4, s- 149-154, 2015.

Jakob Juul-Sandberg har udgivet "Digital kommunikation i lejeforhold – Lejelovens § 4, stk. 2" i Tidsskrift for Bolig- og Byggeret, nr. 2, s. 84-90, 2015.

Jakob Juul-Sandberg har udgivet "Inhabilitet hos advokater, der medvirker som lægdommere i boligretten" i Tidsskrift for Bolig- og Byggeret, nr. 4, s. 345-351, 2015.

Kent Kristensen har udgivet "Unionsrettens betydning for udøvelse af sundhedsfaglig virksomhed inden for EU" i Europarættlig Tidsskrift, 2015.

Kristina Siig har udgivet "Brug af voldgift som konfliktløsningsmodel i shippingtvister" i Marius. 450, s. 71-90, 2015.

Kristina Siig har udgivet "Developments in the regulation of agreements on forum and choice of law" i Marius. 456, s. 153-182, 2015.

Lars Kjærgård Terkilsen har udgivet "Nordic Tax News – Denmark" i Nordic Tax Journal, nr. 1, s. 67-73, 2015.

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

Linda Kjær Minke har sammen med Sofie Meldal Birkmose udgivet "Opstart af lukket fængselsafdeling i et åbent fængsel", 2015.

Linda Kjær Minke har sammen med Lindsnæs Birgit, Mads Ted Drud Jensen, Rolf Kromand og Birgitte Kofod Olsen udgivet rapporten "Kortlægning af Hadforbrydelser", 2015.

Linda Kjær Minke har sammen med Flemming Balvig udgivet rapporten "Kokkeskolen: En evaluering af de foreløbige erfaringer" for Direktoratet for Kriminalforsorgen, 2015.

Linda Kjær Minke har sammen med Dorthe Holm-Sørensen udgivet rapporten "Hund i kvindebeskæftigelsen i Møgelkær", 2015.

Linda Kjær Minke har udgivet "A dog's effect on incarcerated women in a prison workshop", 2015.

Nis Jul Clausen har udgivet "Finanstilsynets afgørelser 2014: børsområdet" i Nordisk Tidsskrift for Selskabsret, nr. 1, s. 99-109, 2015.

Peter Starup har udgivet "Mens vi venter på Genc: Foreløbig undersøgelse af herboende erhvervsaktive tyrkiske statsborgeres ret til familiesammenføring efter Ankara-aftalen" i EU-Ret & Menneskeret, nr. 3, s. 120-148, 2015.

Thomas Elholm har udgivet "Sentencing and Punishment in the Nordic Countries" i Comparative Law Review, vol. 48, nr. 3, s. 127-144, 2015.

Ulrike Barten har udgivet "Minority Rights in the European Union after Lisbon" i Nordic Journal on Human Rights, vol. 33, nr. 1, s. 74-94, 2015.

Bøger

Frederik Waage har sammen med Michael Herborn udgivet "Danish report on evidence: Dimensions of Evidence in European Civil Procedure" i Dimensions of Evidence in European Civil Procedure: National reports, DEECP, 2015.

Inge Langhave Jeppesen har udgivet tre kapitler i "Lærebog om indkomstskat", 16. udgave, Jurist- og Økonomforbundet, s. 903-930, s. 1013-1055 og s. 1177-1229, 2015.

Inge Langhave Jeppesen har sammen med Jane Bolander udgivet "Surcharges and Penalties in Tax Law", IBFD, 2015.

Jakob Juul-Sandberg har sammen med Per Norberg og Tommi Ralli, som bidrag til rapport, udgivet "TENLAW: Tenancy Law and Housing Policy in Multi-level Europe: »Intra-team Comparison Report for DENMARK, FINLAND, SWEDEN«, s. 1-90.

Jane Ferniss har udgivet kapitel 5 i afsnit I "Indkomstskattesystemet" samt kapitel 5 i afsnit III "Indkomstopgørelsen" i Skatteretten 1, 7. udgave, Karnov Group, 2015.

Jane Ferniss har udgivet kapitel 1, 2, 3, 5 i afsnit I "Erhvervsbeskatning" samt kapitel 1 og 2 i afsnit IX "Beskatning af kooperative foreninger m.v. og andelshavere" samt kapitel 1 og 2 i afsnit X "Fonde og foreninger m.v." i Skatteretten 2, 7. udgave, Karnov Group, 2015.

Jette Thygesen har sammen med Oskar Henkow udgivet "Grundlæggende momsretlige principper – i teori og praksis" Jurist- og Økonomforbundet, 2015

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

Kristina Siig har udgivet "Danish Rules on Securities and other protective rights in the charterparty trade - an overview" i Securities in the charterparty trade af Filippo Lorenzon (red.), 2015.

Linda Kjær Minke har udgivet "Angola - Deep South" i Kriminalistiske pejlinger: Festskrift til Flemming Balvig af Britta Kyvsgaard, Jørn Vestergård, Lars Holmberg og Thomas Elholm (red.), Jurist- og Økonomforbundet, s. 237-255, 2015.

Niels Skovmand Rasmussen har udgivet sin ph.d. afhandling "Samspillet mellem formelle og uformelle retskildetyper: Med fokus på gråzoneområdet mellem regeludstedelse og tilsyn", Jurist- og Økonomforbundet, 2015.

Ole Hammerslev har udgivet "Vidnet - fra gudsbeviser til vidnefortællinger/The Witness - From Ordeals to Testimonies" i Material Witness, af Katarina Stenbeck (red.), Funen Art Academy, s. 74-85, 2015.

Sten Schaumburg-Müller har udgivet "Law as identity: different identities and different human rights conceptions in Europe and the United States" i Europe and the Americas: Transatlantic Approaches to Human Rights af Erik André Andersen og Eva Maria Lassen (red.), Leiden: Brill, s. 188-212, 2015.

Thomas Elholm har udgivet "Danskernes retsfølelse - og EU" i Kriminalistiske pejlinger: Festskrift til Flemming Balvig af Britta Kyvsgaard, Jørn Vestergård, Lars Holmberg, Thomas Elholm (red.), Jurist- og Økonomforbundet, s. 81-96, 2015.

Tobias Indén har udgivet "Kommunerna och deras ansvar för konkurrensen" i Festskrift - Sveriges Kommunaljuridiska Förening 100 år af Niklas Witt (red.), lustus förlag, s. 123-140, 2015.

Ulrike Barten har udgivet "Minorities, Minority Rights and Internal Self-Determination", Springer Publishing Company, 2015.

Nyt fra Juridisk Institut

Tilsagn fra Dreyers Fond

Jakob Juul-Sandberg har modtaget tilsagn fra Dreyers Fond om støtte til forskningsprojektet »Energibesparende foranstaltninger i udlejningsejendomme« på et beløb på indtil kr. 50.000 til publicering af projektets resultater i en bogudgivelse. Der er tidligere indgået aftale med DJØF Forlag om udgivelsen. Projektet, der forventes gennemført og afsluttet i 2016, er også støttet af Grundejernes Investeringsfond med 158.000 kr.

Bestyrelsesmedlem i Nordisk Kollegiums Støttefond

Med virkning fra 1. januar 2016 indtræder Kim Østergaard som bestyrelsesmedlem i Nordisk Kollegiums Støttefond. Nordisk Kollegium er et traditionsrigt kollegium, grundlagt i 1942 af H. O. Lange. Den smukke funkis bygning som huser kollegiet er tegnet af arkitekten Hans Jørgen Kampmann. Kollegiet er beliggende i hjertet af Østerbro og huser 130 alumner fra mange forskellige uddannelsesretninger.

Netværksleder i international handel i JUC

Med virkning fra 1. november 2015 tiltræder Kim Østergaard som netværksleder i international handel i JUC. JUC har etableret et netværk, som tager udgangspunkt i international handel og har fokus på udfordringer og risici ved internationalisering og eksport/import. Netværket tilsigter at behandle centrale problemstillinger, som virksomheder

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

med internationale vækstambitioner, samt virksomheder der agerer på den internationale scene møder i deres hverdag.

Energiklagenævnet

Bent Ole Gram Mortensen er genudnævnt til medlem af Energiklagenævnet. Energiklagenævnet er et uafhængigt klagenævn på Miljø- og Fødevareministeriets ressortområde. Energiklagenævnet er øverste klageinstans for afgørelser truffet af energimyndighederne efter de væsentligste love inden for energiområdet. Det drejer sig navnlig om afgørelser truffet af Energistyrelsen, Energitilsynet og kommunerne.

Ph.d. afhandlinger

Peter Krüger Andersen indleverer sin ph.d. afhandling primo december 2015, hvorefter han tiltræder en stilling i Jyske Banks hovedsæde i Silkeborg. Peter har desuden fået en betinget godkendelse af et treårigt erhvervs-post.doc projekt der skal omhandle emnet best execution i danske banker. Emnet omfatter de juridiske krav, der stilles til bankerne, i forbindelse med deres køb og salg af finansielle instrumenter på vegne af deres kunder. Erhvervs-post.doc projektet er et samarbejde mellem Jyske Bank og Juridisk Institut, hvorfor Peter fortsat vil være tilknyttet instituttet og varetage opgaver her.

Bassah Khalaf forsvarede sin ph.d. afhandling den 7. august 2015. Afhandlingens titel er "Sekundær EU-opholdsret. En retsdogmatisk analyse af familiemedlemmers afledte opholdsret i unionsborgerens hjemland"

Nye tiltrædelser på Juridisk Institut

Ulrike Barten tiltræder som studieleder 1. april 2016 og bytter med Lone Hansen der på dette tidspunkt tiltræder som viced studieleder. Lone Hansen fratræder som viced studieleder den 1. august 2016, hvorefter der skal findes en ny viced studieleder.

Bassah Khalaf ansættes som adjunkt 1. oktober 2015

Ulrike Barten ansættes som lektor 1. oktober 2015 og som viced studieleder pr. 1. januar 2016.

Minie Andersen ansættes som videnskabelig assistent 1. december 2015

Peter Sand-Henriksen ansættes som videnskabelig assistent 15. november 2015

Lisa Christensen ansættes som videnskabelig assistent 1. november 2015.

Sofie Birkmose har fået forlænget sin ansættelse som videnskabelig assistent og arbejder på et forskningsprojekt sammen med Linda Kjær Minke. Forskningsprojektet består af en evaluering af etableringen og ibrugtagningen af en lukket fængselsafdeling med 42 pladser i det åbne fængsel på Søbysøgård. Evalueringens metoder er kvalitative og kvantitative såsom dokumentanalyse, observationsstudier, interview og spørgeskema blandt ind- og ansatte.

NOTA BENE

Nyhedsbrev fra Juridisk Institut, Syddansk Universitet, December 2015

Efteruddannelse

Valgfag (tompladsordning)

Juridisk Institut udbyder et stort antal valgfag på kandidatniveau. Der er mulighed for at følge et eller flere af disse fag på den såkaldte tomladsordning. For 4.100 kr. kan man følge og gå til eksamen i et fag. De udbudte fag fremgår via nedenstående link:

- Se valgfagsoversigt på cand.jur. og cand.merc.(jur.):
www.sdu.dk/Information_til/Studerende_ved_SDU/Din_uddannelse/Kandidat/Jura_kandidat/Uddannelsens_opbygning/Valgfagsoversigt
- Se valgfagsoversigt på Master of Social Sciences in International Security and Law:
www.sdu.dk/en/Information_til/Studerende_ved_SDU/Din_uddannelse/Kandidat/IntSecureLaw/Uddannelsens_opbygning/Fagbeskrivelser

Man bør være opmærksom på, at der vil være forskellige undervisningsformer afhængig af antal tilmeldte til faget. Bemærk at et fag typisk vil udgøre 30 lektioner.

Yderligere information kan fås på Studieadministrationen, Studienævn for Jura ved Diana Bredal Midskov på dbmi@sam.sdu.dk

Skræddersyet efteruddannelse

Hvis du har forslag til et efteruddannelseskursus, der kan indgå som en del af den obligatoriske efteruddannelse for advokater eller revisorer, hører vi gerne fra dig. Send en mail konstitueret institutleder Thomas Elholm på tel@sam.sdu.dk.

Udtalelser om tomladsordningen

Advokat Claus H. Schultz og advokat Nils-Erik Kallmayer fra Advokatfirmaet Skjøde Knudsen & Partnere (www.skj-advokat.dk) har erfaring med tomladsordningen og udtaler:

*"Vi har fulgt faget **International Transport Law**, og kurset har givet et godt overblik over retsområdet. Faget har været relevant i forhold til de efteruddannelseskrav, der stilles til advokater."*